

Alkusanat

Hienomotoriset taidot kuuluvat osana yksilön persoonallisiin kokonaismotorisiin taitoihin. Ne kehittyvät aina päästä jalkoihin ja keskeltä ääriosiin: Aluksi vauva tutkii käsiään ja tulee tietoiseksi kehostaan ja sen osista. Hiljalleen hän oppii hallitsemaan suuria lihasryhmiä, tutustuu kehonsa asentoihin ja liikkeisiin. Taapero kokeilee, käsittelee, tutkii ja tarkastelee maailmaa kaikilla aisteillaan, mikä kehittää samalla sekä hänen kognitiivisia taitojaan että hermo- ja aistijärjestelmäänsä. Tunto- ja näköaistimukset auttavatkin lasta liikkeiden ohjailussa sekä tilanteeseen sopivan voiman käytössä. Suurten lihasryhmien yhteistyötä vaativat karkeamotoriset käsittelytaidot, kuten vieritys, pyöritys, työntö, veto, heitto, kiinniotto, potku, pomputus, lyönti ja kuljetus, kehittyvät tavallisesti kolmanteen ikävuoteen mennessä ja hioutuvat läpi lapsuuden harjoittelun avulla.

Karkeamotoriset käsittelytaidot helpottavat monien tarkkuutta ja täsmällisyyttä – siis sorminäppäryyttä – vaativien taitojen oppimista. Käsittelytaidoilla tarkoitetaan yleisesti kykyä käsitellä esineitä tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti. Harjoittelun myötä lapsen liikkeet tulevat nopeammiksi, sulavammiksi, oikea-aikaisemmiksi ja hän kykenee liikuttamaan kehonsa molempia puolia samanaikaisesti ja hallitusti. Hänen koordinaatiokykynsä kehittyä ja myös sormien ja peukalon liikkeet alkavat eriytyä. Lapsen kätsisyys vakiintuu tavallisesti viidenteen ikävuoteen mennessä: hän suosii toista kättä tarkkuutta vaativissa toiminnoissa ja toinen käsi toimii apukätenä.

Saksilla leikkaaminen on taitolaji, jonka voi oppia vain harjoittelemalla. Se vaatii kehonhallintaa, molempien käsien tarkkaa yhteistyötä, visuaalista hahmottamista, saksien käsittelytaitoa sekä keskittymiskykyä ja itseuria. Tarjoa lapselle hänen kätsisyyteensä sopivat saksit. Pienen lapsen kanssa voi ensisaksina käyttää ns. tandem- tai jousisaksia. Varsin pian lapsi oppii hallitsemaan pienikokoisia, pyöreäpäisiä lastensaksia. Ohjaa lasta oikeaan saksiotteeseen ja anna hänen leikata erilaisia materiaaleja langoista risuihin, silkkipaperista pahviin, muovailuvahasta pullataikinaan.

Tarttuessaan kynään lapsi opettelee hallitsemaan monimutkaista hienomotorista prosessia. Taitojen karttuessa lasta tulee ohjata oikeaan kirjoitusuuntaan (vasemmalta oikealle ja ylhäältä alas) sekä rentoon ja tukevaan kynäotteeseen (kolmi- tai nelisormiote), jossa ranne joustaa ja käsi lepää tasolla eikä sormissa ole turhia jännitteitä. Kolmiokyniä ja kynätukia löytyy nykyään edullisesti tavallisistakin kaupoista.

Hienomotoriset pulmat voivat näkyä ulospäin motorisena kömpelytenä, kompasteluna ja törmäilynä. Henkilöllä saattaa olla vaikeuksia tasapainon ylläpitämisessä, liikesarjojen oppimisessa tai asennon hallinnassa. Arkipäivän askareet voivat aiheuttaa hänelle ylitsepääsemättömiä hankaluuksia, ja hänen tuntoerottelukykynsä saattaa olla heikkoa. Vaatimattomista hienomotorisista taidoista kärsivä ei mielellään tartu kynään tai saksiin, ja hänellä voi olla vaikeuksia asioiden yksityiskohtien tai kokonaisuuksien hahmottamisessa. Vihkon lopussa olevan havainnointilomakkeen avulla voidaan seurata lapsen hienomotoristen taitojen kehittymistä ja suunnitella hänelle sopivan haasteellisia, uusien kokeiluihin rohkaisevia tehtäviä.

Hauskoja hetkiä Näppäret näpit -materiaalin parissa!

Anne Österberg

- Värillisten korttien kopiointi on tekijänoikeuslain mukaisesti kielletty ilman kustantajan lupaa, mutta Saksisankarit- ja Kynäkingit-korttien mustavalkoisten tehtävien kopiointiin kustantaja on antanut luvan. Niitä saa kopioida kasvatus- ja opetuskäyttöä varten mutta ei kaupallisiin tarkoituksiin. Kuvat kannattaa kopioida lapsen taitoihin nähden sopivankokoisiksi paperitehtäviksi (kortista saa A4-kokoisen, kun suurennosprosentiksi valitsee 141).
- Kynäkingit-kortteihin voi myös piirtää pois pyyhittävällä tussilla. Kannattaa kuitenkin pyyhkiä tussin jälki melko pian pois, ettei siitä jää korttiin väriä.

